

DEVLET BORÇLANIYOR, FAİZ YÜKÜ ARTIYOR

Aydınlık Gazetesi, 22 Eylül 2020

Yıldırım Koç

Türkiye ekonomisi, hem uygulanan yanlış politikalara, hem de covid-19 salgınına bağlı olarak, giderek daha da derinleşen bir buhranın içinde. Bu buhranı somut olarak kapanan veya küçülen işyerlerinde ve artan işsizlikte görebiliyoruz. Bu buhranın olumsuz ve telafisi giderek zorlaşan diğer bir olumsuzluğu de, devletimizin artan borcu.

Devletin gelirleri giderlerini karşılamadığında bu açığı kapatmanın çeşitli yolları vardır.

En doğru yol, vergi almaktır. Ama kimden vergi alacaksınız?

Kurtuluş Savaşı sırasında tekalifi milliye ile, herkesten, sahip olduğu mal varlığına veya servetine göre bir vergi alınmış. Verginin temeli gelir değil, servetmiş. Bugün de öyle yapılabilir. Herkesten, doğru biçimde tespit edilen servetinin belirli bir oranını alabilirsiniz. Ancak böyle bir uygulamaya gittiğinizde, büyük zenginlerin ayağına kötü basacağınızdan, bugün böyle bir politika izlenmiyor. Veraset ve intikal vergisinin artırılması da aynı amaca hizmet edebilir.

Şirketlerin kurumlar vergisi ve yüksek gelirlerden alınan gelir vergisini artırabilirsiniz. Ancak hükümetler buna da kolay kolay yanaşmazlar.

En kolay yol, dolaylı vergileri artırmaktır. ÖTV ve KDV ile oynarsınız. Türkiye’de yapılan bu; ancak bütçe açıkları büyüdükçe bunlar yetmiyor.

Bütçe açıklarını kapatmak için para basabilirsiniz. Bu yapıyor, ancak yetmiyor.

Devletin malvarlığını satabilirsiniz; diğer bir deyişle, özelleştirme yapabilirsiniz. Bunu yıllardır yapıyorlar, ancak satacak fazla bir şey kalmadı.

Bunlar yetmeyince borçlanırsınız. Şimdi bu yapıyor.

KAMU SEKTÖRÜNÜN İÇ BORCU ARTIYOR

Borçlanmada bir kanal, iç borçlanmadır. Devletimizin iç borcu özellikle son yıllarda hızla artmaya başladı.

2002 yılında Devletimizin iç borcu 155,2 milyar liraydı. Bu rakam, 2012 yılında 408,4 milyar lira, 2017 yılında 596,5 milyar lira ve 2018 yılında da 665,0 milyar lira oldu. 2018 yılı sonundan itibaren iç borçlanmada hızlanma başladı. 2019 sonunda Devletimizin iç borcu 840,5 milyar liraya ve 2020 yılı Mart sonu itibarıyla de 890,3 milyar liraya yükseldi.

KAMU SEKTÖRÜNÜN DIŞ BORCU DA ARTIYOR

Türkiye’nin toplam dış borcu 2002 yılından itibaren arttı, son yıllarda dış borcuna ödediği faiz oranı ve miktarı yükseldi. Özel sektörün dış borcu son yıllarda hızla azalırken, kamu sektörünün dış borcundaki artış hızlandı.

Türkiye’nin toplam dış borcu 2002 yılında 129,6 milyar dolardı. 2009 yılında 268,4 milyar dolara, 2017 yılında 454,8 milyar dolara yükseldi.

Türkiye’nin toplam dış borcu içinde kamu sektörünün dış borcunun payı arttı. Kamu sektörünün dış borcu 2002 yılında 64,5 milyar dolardı. 2009 yılında 83,5 milyar dolara çıktı. 2015 yılında 116,6 milyar dolar oldu. 2020 yılının Mart ayı sonu itibarıyla kamu sektörünün dış borç tutarı 169,2 milyar dolara yükselmişti.

Kamu sektörünün dış borcu artarken, özel sektörün dış borcu azaldı. Özel sektörün dış borcu 2002 yılında 43,1 milyar dolarken 2017 yılına kadar 316,8 milyar dolara yükselmişti. Ancak özel sektör bu tarihten itibaren dış borcunu azaltmaya başladı. 2020 yılı Mart ayı sonu itibarıyla özel sektörün dış borç tutarı 253,5 milyar dolara indirilmişti.

BORCUN FAİZİ BÜYÜK YÜK

Türkiye’de enflasyon yükselirken Devletimizin iç borcuna ödediği faiz de yükseliyor.

Diğer taraftan dış borçlanmadaki faiz oranında da artış söz konusu. Dış borçlanmada borç veren kurumlar hem Fitch, Moody's, Standard and Poor's gibi kredi derecelendirme kuruluşlarının Türkiye'ye verdiği nota, hem de kredi risk takası primine (CDS, Credit Default Swap) bakarlar.

Kredi derecelendirme kuruluşlarının Türkiye'ye verdiği not düşüyor. Türkiye'nin CDS'si de çok arttı. CDS arttıkça, borçlanma zorlaşır ve borçlanma maliyeti artar. 2020 Eylül'ünde Türkiye'nin CDS'si 507 idi. Buna karşılık Güney Kore'nin CDS'si 23, Hindistan'ın 76, Şili'nin 61, Endonezya'nın 89, Polonya'nın 57, Çekya'nın 38 idi.

Türkiye giderek daha fazla dış borç alabilmek için giderek daha yüksek oranda faiz ödüyor; bu zorunluluk da devlet bütçesindeki faiz yükünü artırıyor. Ayrıca, giderek büyüyen borcu çevirmek için, Türkiye'nin bugünkü akıllı dış politikası üzerindeki emperyalist baskı artıyor.

İřler iyi gitmiyor.